

**ВИДАВНИЧА СЕРІЯ «СОКІЛЬСЬКА БІБЛІОТЕКА»
ТА ЇЇ ЗАСНОВНИК ЯРОСЛАВ БЛАГІТКА: КОНЦЕПЦІЯ
УКРАЇНСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ ГАЛИЧИНИ**

Маріанна Мовна

*канд. іст. наук, науковий співробітник відділу наукової бібліографії
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2473-6998>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2021-13\(29\)-11](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2021-13(29)-11)

Досліджено концепцію українського спортивного руху Галичини у виданнях товариства «Сокіл-Батько», зокрема у публікаціях видавничої серії «Сокільська Бібліотека» (1935–1939). Встановлено ім'я її засновника, активного діяча українського сокільського руху, теоретика національного спорту, інженера, педагога, публіциста Ярослава Благітки (1908–1965). Розшукано та введено до наукового обігу як самі книжки серії, так і маловідомі відгуки фахової періодики про аналізовані видання.

Ключові слова: *спортивний рух, «Сокіл-Батько», видавнича серія, Галичина, Ярослав Благітка.*

Українське патріотичне тіловиховне та руханкове товариство «Сокіл» було засновано в Галичині у 1894 р. на зразок слов'янських (чеського та польського) патріотично-гімнастичних товариств, утворених на теренах тодішньої Австро-Угорщини. Ці народи скористалися спортом для консолідації своєї нації та пробудження національної самосвідомості. Аналогічно товариство «Сокіл» поставило собі за мету шляхом плекання фізичної культури (в єдності душі, тіла та розуму) виховувати в українському народі почуття спільності, сили й честі, витривалість, спритність, кмітливість, енергійність, розуміння колективної праці, самодисципліну. Першим його головою було обрано піонера сокільського руху Василя Нагірного. Значна заслуга у розбудові спортивного товариства належить Іванові Боберському, який 1908 р. став головою «Сокола», що поширив свою діяльність на всю Галичину. У містах виникали руханкові філії «Сокіл», а по селах — руханково-пожежні

філії («гнізда») під назвами «Січ» або «Сокіл». Завдяки активній організаційній роботі І. Боберського на початку ХХ ст. в краї діяло 974 сокільські гнізда та 800 січових товариств [17, с. 247].

Від часу заснування товариство вело активну видавничу діяльність — видавало журнал «Вісти з Запорожа» (1910–1914; редактор І. Боберський). Накладом часопису вийшла низка видань: О. Грицай «У “Сокола-Батька”» (1914), І. Боберський «Забави і гри рухові» (1914), «Устав руханково-стрілецького товариства і пожежної сторожі “Січ”» — філії львівського товариства гімнастичного «Сокіл» (1914). Від 1923 р. активно працювала його видавнична секція. Серед виданих книг — І. Боберський «Український впоряд» (1923), «Вправи вільноруч» (1926), «Рухові забави і гри» (1923, 4-те вид.), «Вправи хоруговицями» (1927), «Вправи палицями і списами» (1927), Т. Франко «Історія і теорія руханки» (1923), Д. Навроцька «Вправи вінками» (1923), С. Гайдучок «Вправи вільноруч» (1923, 1927), «103 вежі» (1925), «Відбиванка» (1930), «Порядник для пожежно-руханкових товариств “Сокіл”» (1926), «Свобідний дручок: (складанка вправ)» (1935), «Лещетарський впоряд» (1935), «Долівкові вправи» (1936), М. Тріль «Трійкові вежі» (1927), «Чвіркові вежі» (1927), підручник В. Будзиновського «Пожежник» (1927) (накладом 3 тис. примірників) та ін.

Іван Боберський розробив та впровадив у тогочасну літературну мову національну спортивну лексику: *відбиванка* (волейбол), *гаківка* (хокей), *дручник*, *дручок*, *реко* (перекладина), *копаний м'яч* (футбол), *кошиківка* (баскетбол), *лещетарство* (лижний спорт), *навулачництво* (бокс), *наколесництво* (велоспорт), *пориванка* (гандбол), *поручні* (бруси), *приладівка* (вправи на спортивних снарядах), *руханка* (фізкультура), *руховик* (фізкультурник), *сітківка* (теніс) та ін. [8, с. 13–14]. А вже у 1930-х роках мовознавець Ярослав Рудницький у своїх працях теоретично обґрунтовував доцільність використання української спортивної термінології у широкому мовленнєвому вжитку [14–16].

У 1928–1939 роках у Львові виходив місячник, орган Українського Сокільства «Сокільські Вісти» (перший редактор — Іван Гіжа, згодом Микола Левицький, 1938–1939 та Іван Мриц, 1939; окремі числа редагували Тимотей Білостоцький, Нестор Яців, Володимир Гафткович, члени редколегії: Степан Гайдучок, Іван Мриц,

Альфред Будзиновський, Тарас Франко, Микола Левицький, Степан Корецький, Ярослав Сахно, В. Мигаль, Роман Копач, Володимир Тихоліз, Едвард Жарський); сокільські календарі (перші видав Володимир Лаврівський від 1894 р.) та книги.

У 1930-х роках видавнича діяльність «Сокола-Батька» (крім афіш, листівок і дрібних друків) сконцентрувалася насамперед у двох книжкових серіях: «Бібліотека “Сокільських Вістей”» та «Сокільська Бібліотека». Мета статті — висвітлити концепцію українського спортивного руху Галичини у виданнях серії «Сокільська Бібліотека» (1935–1939) та популяризувати ім'я її засновника Ярослава Благітки, а також подати біографічні відомості про нього. Предмет дослідження — видавнича серія спортивно-руханкового товариства «Сокіл-Батько» — «Сокільська Бібліотека», об'єкт — її конкретне фактологічне наповнення.

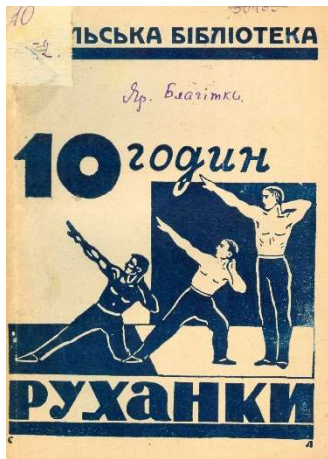
У 1932 р. начальником «Сокола» обрано активного діяча українського сокільського руху, теоретика національного спорту, гімнаста, інженера, педагога, публіциста Я. Благітку. Ярослав Василь Благітка народився 13 березня 1908 р. у м. Теребовля (тепер — Тернопільської області) у родині судового урядовця Томи Благітки та Марії з Романовичів. Був старшою дитиною в сім'ї, мав ще братів Євгена та Олександра. Початкову освіту здобув у «Рідній Школі» ім. Т. Шевченка у Львові. У 1927 р. закінчив Українську Академічну гімназію (УАГ) у Львові. З 1927 р. навчався на інженерному факультеті гідротехнічного відділу Української Господарської Академії в Подєбрадах (Чехословацька Республіка). Згідно з ухвалою професорської ради інженерного факультету отримав диплом інженера-гідротехніка. У дипломі зазначено, що «прослухав повний курс наук і виконав усі належні вправи та праці». Ще під час навчання виконував обов'язки секретаря Союзу Українських сокільських організацій у ЧСР, займався руханкою у чеському «Соколі» з українською групою.

Після завершення студій та прибуття до Львова 1932 р. став активним членом спортивно-руханкового товариства «Сокіл-Батько». Був керівником руханкових груп і учительського гуртка. У 1932–1939 роках — начальник товариства «Сокіл-Батько»; 1934 р. — організатор III Краєвого Здвигу українського сокільства у Львові, присвяченого 120-річчю від дня народження Т. Шевченка [22, с. 4].

Невтомно працюючи на спортивно-освітній ниві, багато зусиль віддавав вишколу підрастаючого покоління. Організував численні секції товариства (легкоатлетичну, боксерську, лещетарську, змагання з бігу, стрибків у довжину та ін.). Викладав на курсах провідників, інструкторів-відпоручників. Водночас був активним дописувачем львівської спортивної преси міжвоєнного періоду («Сокільські Вісти», «Руханковий додаток “Сокільських Вістей”»), де часто користувався криптонімом Я. Б. Тематика його статей охоплює широке коло питань фізичного виховання молоді, гігієни та спорту: «Вплив руханки на людину» (Сокільські Вісти. 1928, чис. 1), «Що роблять українські Соколи в Чехії» (Сокільські Вісти. 1929, чис. 1), «Як ратувати потопаючого?» (Сокільські Вісти. 1929, чис. 3), «Дещо з гігієни в зимі» (Сокільські Вісти. 1929, чис. 10), «Що нам треба знати з гігієни?» (Сокільські Вісти. 1929, чис. 11/12), «Діточий вік, а фізичне виховання» (Сокільські Вісти. 1930, чис. 1/3), «Спорт чи руханка» (Сокільські Вісти. 1931, чис. 1/3), «“Ви” чи “Ти” (дискусійна стаття)» (Сокільські Вісти. 1933, чис. 2), «Індржіх Ванічек: [некролог провідника чехословацького сокільства]» (Сокільські Вісти. 1934, чис. 6), «Вправи з дручком» та «Вправи на коні в довжін» (Руханковий додаток «Сокільських Вістей». 1935, чис. 1) та ін.

Із приходом радянської влади діяльність «Сокола-Батька» припинилася. 23 лютого 1940 р. Я. Благітка був заарештований. Тоді він працював на посаді інженера-гідравліка міськкомунгоспу Львова. Відбував покарання у в'язниці на вул. Замарстинівській. Завдяки клопотанню тодішнього ректора ЛДУ ім. І. Франка і депутата Верховної Ради УРСР Кирила Студинського в жовтні 1940 р. йому вдалося вийти на волю. Додому повернувся інвалідом І групи з діагнозом «розсіяний склероз». Помер 10 жовтня 1965 р. у Львові, похований на Личаківському цвинтарі (поле № 82) [7].

Я. Благітка — автор фахових підручників: «В ніч Купала: вправи віночком для посестер на Краєвий Здвиг Українського Сокільства в 1934 р. у Львові» (1933), «10 годин руханки. 145 рисунків» (1936) (Лл. 1), «“Будуймо”: вправи вільноруч для побратимів» (1936), «“Соколи, Соколи”: збірка вправ для 7-ох побратимів» (1937), «Жіночі вправи вінком», «Вправи», «Вежі» та ін.

Іл. 1. Я. Благітка «10 років руханки». Обкладинка (1936)

Іл. 2. М. Тріль «Вправи на поручні». Обкладинка (1937)

Через брак кваліфікованих інструкторів та підручників спортивне життя клубів і сокільських гнізд не могло розвиватися вповні. Тому начальник товариства Я. Благітка заснував серію «Сокільська Бібліотека» (видавничий референт — Едвард Жарський) [9, с. 301], що впродовж 1935–1939 років видавала книжки з тематики спорту, руханки і посібники для праці в товаристві. У програмному викладі ініціатор видання обґрунтував його доцільність: «Найбільшою досі болючою справою українського Сокільства був брак підручників з обсягу сокільської ідеології, руханки, змагу, гігієни. Щоби цьому зарадити “Сокіл-Батько” рішив видавати “Сокільську Бібліотеку”, — на яку зложиться ряд книжечок з усіх ділянок нашого життя. Всі книжечки, зібрані разом, творитимуть книжку, яку повинен мати кожний член сокільської організації» [21].

Усього побачило світ 21 число. Сьогодні вдалося встановити усі видання серії (крім чис. 20 — не знаємо ні автора, ні назви книги) та розшукати 20 видань, які понад п'ятдесят років були «ув'язнені» у спецфондах ЛННБ України ім. В. Стефаніка та НБ ЛНУ ім. І. Франка. Серед них — книги восьми авторів (Івана Боберського, Ярослава Благітки, Едварда Жарського, Олега Вальчика, Анни Продан, Володимира Тихолоза, Михайла Трїля, Андрія Фавицького). Усі видання серії — кишенькового формату, на титульному

аркуші та обкладинці зазначено назву і число серії. Обкладинки здебільшого двоколірні, авторства Володимира Левицького та Степана Луцика. Ілюстрації до вправ виконав художник Ярослав Сиракуза. Книжки друкували в друкарнях НТШ, Медицького-Тиктора, Ставропігійського інституту, видавничої спілки «Діло». Замовити і придбати книжки серії можна було у централі товариства «Сокіл-Батько» (вул. Руська, 20). Ціна одного видання становила 50 сотиків [6, с. 89].

Тематично книги серії «Сокільська Бібліотека» поділяються на три види: видання з теорії спорту і фізичного виховання (4 одиниці); видання, присвячені характеристиці окремих спортивних дисциплін (4 одиниці), та видання суто практичного змісту, наприклад посібники для виконання вправ та їхніх комплексів як групами, так і на приладах (12 одиниць).

Характеристику видань розпочнемо з книги «Основи Сокільства» українського науковця, педагога, дійсного члена НТШ, автора кількох сотень популярних книг і брошур Е. Жарського. «Основи Сокільства», що відкривали серію (1935, чис. 1, перевидана у 1937 р.), коротко розкривали мету і суть сокільського руху, обов'язки членів товариства та історію українського сокільства, основні відзнаки і справедливо вважалися катехизмом українського сокола [20, с. 149], вийшли накладом 2 тис. примірників (перше видання) та 3 тис. примірників (друге видання).

Теоретичний характер мали і такі видання першого виду: «Фізичне виховання» Е. Жарського (1937, чис. 5) (Лл. 3); «Українське Сокільство. 1894–1939» І. Боберського (1939, чис. 7); «Помічення про Англійський Пласт» І. Боберського (1939, чис. 18) (Лл. 4). Книги Івана Боберського мали на меті розробляти ідеологію сокільства та застосовувати її для потреб української нації. За словами сучасних дослідників спортивного руху Галичини, незважаючи на тривалий побут за межами рідного краю, авторитет Боберського як визнаного фахівця з питань фізичної культури, Батька українського тіловиховання в українському середовищі з плином часу лише зростав [19, с. 166]. Це засвідчує як перевидання його праць, так і врахування його зауважень і доповнень до книжок діячів сокільського руху, наприклад до посібника Е. Жарського «Основи Сокільства» [18, с. 119].

Іл. 3. Е. Жарський «Фізичне виховання». Титульний аркуш (1937)

Іл. 4. І. Боберський «Помічення про Англійський Пласт». Титульний аркуш (1939)

Другий вид книг серії творили підручники «Легкоатлетика» Е. Жарського (1935, ч. 3), «Плавання» А. Фавицького (1939, ч. 4), «Боротьба навкулачки. Бокс. Підготовка — приписи змагань» Е. Жарського (1936, ч. 8) та «Правила легко-атлетичних змагань» Е. Жарського (1939, ч. 21).

Підручник «Легкоатлетика» Е. Жарського сприяв поширенню розглянутої дисципліни в сокільських лавах, ознайомлюючи спортсменів з технікою бігу, стрибків і метання приладів та подаючи методичні вказівки щодо організації легкоатлетичних змагань. Він був виданий накладом тисяча примірників [5].

У навчальному посібнику «Плавання» учитель руханки і тіловиховання А. Фавицький виклав вимоги щодо організації безпечного плавання учнів у відкритих водоймах та загальні правила поведінки на воді [10, с. 121].

Третій, найчисленніший, вид видань серії охоплював книги М. Тріля «Вправи на дручнику» (1936, ч. 9), «Зрив: 16-рухові вправи вільноруч для побратимів» (1937, ч. 15), «“Працею і злукою”: 32-рухові вправи вільноруч побратимів» (1939, ч. 16) «Вправи на поручні» (1937, ч. 6) (Іл. 2); Я. Благітки «“Будуймо”: вправи вільноруч для побратимів» (1936, ч. 10), «10 годин руханки» (1936, ч. 2), «“Соколи, Соколи”: збірка вправ для 7-ох побратимів»

(1937, чис. 13); О. Вальчика «В єдності сила»: вправи дручком для учасників» (1936, чис. 12), «Гей юнаки!...: збірка 16-тактових вправ з палицями для учасників» (1939, чис. 17); В. Тихолоза «“Як цвітки”: вправи вільноруч для дівчат» (1936, чис. 11), «“У лісі літом”: збірка вправ вільноруч для посестер» (1937, чис. 14); А. Продан «“Ходім дівчата...”: 16-рухові вправи пластинками для посестер» (1939, чис. 19).

Степан Гайдучок (1890–1976) — активний діяч українського фізкультурного руху, педагог, публіцист. Викладач руханки в українських гімназіях. Літописець українських визвольних змагань та спортивного руху. Його «Долівкові вправи» (1936) вийшли накладом 500 примірників і мали на меті насамперед слугувати посібником тим сокільським гніздам, що не мали відповідного приладдя, а також поширити долівкові вправи (напр., віджимання) для підготовки чоловічих змагань.

Михайло Тріль (1905–1955) — атлет, брав участь у місцевих і міжнародних спортивних змаганнях. Закінчив правничий факультет Львівського університету. Член гуртка інструкторів тіловиховання. Учень С. Гайдучка. До 1931 р. — начальник «Сокола-Батька». Автор численних складанок руханкових вправ, що їх виконували українські соколи на їхніх здвигах, а також методичних підручників для інструкторів тіловиховання з вправами на приладах (коні, поручах, дручнику) і численних збірок руханкових вправ [1]. Вправи на приладах (приладівка) давали змогу руховикам продемонструвати на змаганнях свою силу, відвагу, витривалість, спритність. Підручники авторства М. Тріля «Вправи на дручнику» (1936) [12] та «Вправи на поручні» (1937) характеризують автора як доброго знавця української спортивної термінології (тіловиховного назовництва) та є багатим лексикологічним джерелом. Вони, будучи популярними серед учителів, спортивних інструкторів та молоді, давали змогу численним сокільським гніздам активізувати руханкові вправи.

Книжка Я. Благітки «“Будуймо”: вправи вільноруч для побратимів» (1936) заохочувала руховиків до колективних фізичних вправ під час збірних виступів. Посібник «10 годин руханки» (1936) отримав позитивний відгук у часописі «Спорт»: «Видавнича секція “Сокола-Батька” видала дуже актуальну для спортивно-руханкових товариств, гнізд, клубів книгу Ярослава Благітки, що є для них невичерпним джерелом праці — 10 годин вправ — без

приладів, а також на дручнику, поручах та коні» [13]. Його книжечка ««Соколи, Соколи»...» (1937) спершу була апробована в часописі «Сокільські Вісти» в 1936 р. [2].

Наочним прикладом практичного застосування книжок «Сокільської Бібліотеки» було Сокільське свято у с. Хоросно Старе 19 липня 1936 р., де члени товариства виконували публічні вправи на коні (під проводом побратима Володимира Билень*), на дручнику, долівкові вправи, а дівчата (32 посестри) — вправи «Чаша», «Платки», «Танок», «Яка гарна», «Дівчинонька» з книги В. Тихолоза «Як цвітки» (1936, чис. 11) [4].

Вихід 14-го числа серії був приурочений до IV Краєвого Здвигу Українського Сокільства у Львові (1938), що мав засвідчити здобутки організації на полі тіловиховання. У межах підготовки до цієї події провідник жіночих відділів товариства Володимир Тихоліз підготував книжку «У лісі літом: збірка вправ вільноруч для посестер». Однак невдовзі перед Здвигом польська влада заборонила проведення публічних спортивних виступів.

Авторкою 19-го числа серії вперше стала жінка, молода членкиня «Сокола» Анна Продан (1920–2017), майбутній педагог, громадська діячка, одностудниця, дружина начальника товариства Я. Благітки. Народилася у Львові 31 серпня 1920 р. у сім'ї Стефана Продана та Катерини з Блонських. Навчалася у «Рідній Школі» ім. Б. Грінченка, а згодом — в ім. Т. Шевченка, яку закінчила 1935 р. Згодом продовжила навчання в Учителському семінарі сс. Василянок у Львові, де одержала кваліфікацію педагога (1938). У 1939 р. вступила на філологічний факультет Львівського університету, але через арешт чоловіка Я. Благітки 1940 р. навчання довелося залишити. Упродовж 1949–1952 років навчалася у Львівському музично-педагогічному училищі, у 1963–1969 роках — у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка, яку закінчила з відзнакою. Від 1965 р. до виходу на пенсію у 1993 р. працювала викладачем Львівського музично-педагогічного училища ім. М. Шашкевича. У 1940 р. одружилася з Я. Благіткою [11]. Вигонали двох дітей — Богдана і Марту. Померла 31 жовтня 2017 р., похована на Личаківському цвинтарі.

* Володимир Билень (1914–1989) — член «Сокола-Батька», голова гнізда в селі Хоросно Пустомитівського району Львівської області, дідусь автора статті.

На початку 90-х років ХХ ст. Анна Благітка розгорнула активну діяльність щодо відновлення історичної пам'яті про товариство «Сокіл-Батько»: збрала спогади сучасників, статті з тогочасної періодики («Сокільські Вісти», «Діло», «Новий час», «Сокільські календарі» та ін.), фотодокументи про діяльність товариства у Львові, упорядкувала та відредагувала ювілейний збірник «“Сокіл-Батько”»: спортивно-руханкове товариство у Львові : Альманах 1894–1994» з нагоди 100-річчя від заснування сокільського руху в Галичині. Заходами А. Благітки була знайдена та заново встановлена меморіальна таблиця на будинку на вулиці Руській, 20, де діяло товариство [23]. Уперше її прикріпили 1934 р. з нагоди ІІІ Крайового Здвигу товариства, а з приходом радянської влади вона безслідно зникла. Упродовж 1995–2010 років — голова відновленого Львівського міського осередку ім. К. Малицької Крайового товариства «Рідна Школа», що займався просвітницько-видавничою діяльністю. Упорядкувала пам'ятні видання: «“Рідна Школа”»: збірка спогадів колишніх учнів-рідношкільників» (1999), «10 років діяльності Львівського міського осередку ім. К. Малицької Крайового товариства “Рідна Школа”: 1995–2005 рр.» (2006), «Родовід Пачовських» (2010).

Висновки. С. Гайдучок в огляді сокільських видань за пів століття їхнього існування (1887–1937) охарактеризував видавничу продукцію «Сокола-Батька», зокрема книги із серії «Сокільська Бібліотека», як дрібні, але такі, що «зробили цінний вклад в українську тіловиховну літературу» [3, с. 36]. Скромні видавничі засоби видавців книжок серії «Сокільська Бібліотека» виказують їхні часті передруки, петитний (від фр. *petit* — «маленький») шрифт видань та вузьке коло авторів. Але, незважаючи на це, книги серії сприяли активізації українського фізкультурного руху та популяризації здорового способу життя, пропагували український спорт і його окремі дисципліни серед широких кіл молоді, практично навчали фізичних вправ та організації спортивних змагань, поширювали нові методики фізичної культури, усталювали українську спортивну термінологію, були важливим чинником патріотичного виховання. Вони є цінним джерелом для сучасного вивчення історії розвитку української фізичної культури та спорту.

Видання серії «Соکیلська Бібліотека»

1. Основи Соکیلства / на основі джерел зладив Едвард Жарський. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1935. 32 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 1).
2. Основи Соکیلства / на основі джерел зладив Едвард Жарський. 2-ге вид. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1937. 32 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 1).
3. Благітка Я. 10 годин руханки. 145 рисунків. Львів : видав «Сокіл-Батько», 1936. 78 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 2).
4. Легкоатлетика / уложив Е. Жарський. Львів : видав «Сокіл-Батько», 1935. 36 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 3).
5. Фавицький А. Плавання. Львів : видавець «Сокіл-Батько», 1939. 32 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 4).
6. Жарський Е. Фізичне виховання. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1937. 32 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 5).
7. Тріль М. Вправи на поручні. 80 рисунків. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1937. 68 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 6).
8. Боберський І. Українське Соکیلство. 1894–1939. Львів : видавець «Сокіл-Батько», 1939. 16 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 7).
9. Жарський Е. Боротьба навкучачки. Бокс. Підготовка — приписи змагань. Львів : видав «Сокіл-Батько», 1936. 32 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 8).
10. Тріль М. Вправи на дручнику. 45 рисунків. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1936. 68 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 9).
11. Благітка Я. «Будуймо» : вправи вільноруч для побратимів. Львів : видав «Сокіл-Батько», 1936. 24 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 10).
12. Тихоліз В. «Як цвітки» : вправи вільноруч для дівчат. Львів : видав «Сокіл-Батько», 1936. 8 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 11).
13. Вальчик О. «В єдності сила» : вправи дручком для учасників / рисував Ярослав Сиракуза. Львів : видав «Сокіл-Батько», 1936. 15 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 12).
14. Благітка Я. «Соколи, Соколи» : збірка вправ для 7-ох побратимів. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1937. 16 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 13).
15. Тихоліз В. «У лісі літом...» : збірка вправ вільноруч для посестер на IV Красвий Здвиг Українського Соکیلства в 1938 р. у Львові. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1937. 12 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 14).
16. Тріль М. Зрив : 16-рухові вправи вільноруч побратимів на IV Красвий Здвиг Українського Соکیلства у Львові в 1938 р. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1937. 16 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 15).
17. Тріль М. «Працею і злукою» : 32-рухові вправи вільноруч побратимів / рисував Ярослав Сиракуза. Львів : накладом «Сокола-Батька», 1939. 16 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 16).
18. Вальчик О. Гей юнаки!.. : збірка 16-тактових вправ з палицями для учасників / рисував Ярослав Сиракуза. Львів : видавець «Сокіл-Батько», 1939. 16 с. («Соکیلська Бібліотека» ; чис. 17).

19. Боберський І. Помічення про Англійський Пласт. Львів : видавець «Сокіл-Батько», 1939. 18 с. («Сокільська Бібліотека» ; чис. 18).
20. Продан А. «Ходім дівчата...» : 16-рухові вправи пластинками для посестер / рисував Ярослав Сиракуза. Львів : видавець «Сокіл-Батько», 1939. 16 с. («Сокільська Бібліотека» ; чис. 19).
21. Правила легко-атлетичних змагань / зібрав Е. Жарський. Львів : видавець «Сокіл-Батько», 1939. 55 с. («Сокільська Бібліотека» ; чис. 21).

Література

1. Білостоцький Т. Пам'яті М. Тріля. «Сокіл-Батько»: спортивно-руханкове товариство у Львові : альманах 1894–1994 / відп. за вип. і упоряд. Анна Благітка. Львів : РВО «Основа», 1996. С. 102.
2. Благітка Я. «Соколи, Соколи» : збірка вправ для 7-ох побратимів. *Сокільські Вісти* (Львів). 1936. Лют. (чис. 2). С. 5 ; берез. (чис. 3). С. 6–7 ; трав. (чис. 5). С. 7–9.
3. Гайдучок С. Пів століття сокільських видань. Львів, 1937. 53 с. Відбиток зі «Сокільських Вістей».
4. Замісцевий. Сокільське свято в підльвівському селі. *Новий час* (Львів). 1936. 28 лип. (чис. 168). С. 7.
5. Звіт референта з пропаганди видань. *Сокільські Вісти* (Львів). 1935. Квіт. (чис. 4). С. 9.
6. Ковпак В. Українська спортивна періодика Галичини 20–30-х рр. ХХ ст. / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаніка. Львів, 2008. 236 с.
7. Мовна М. Благітка Ярослав Василь. *Українська журналістика в іменах : матеріали до енцикл. словника* / за ред. М. М. Романюка. Львів, 2013. Вип. 20. С. 47–48.
8. Мовна М. Словник львівської говірки першої третини ХХ ст. Львів, 2013. 160 с.
9. Мороз В. Жарський Едвард. *Енциклопедія Львова* / за ред. А. Козицького. Львів : Літопис, 2008. Т. 2. С. 301–302.
10. Мужичок В. О. Творче використання досвіду організації водних видів спорту з учнівською молоддю Західної України міжвоєнного періоду в сучасних закладах освіти України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка, соціальна робота.* Ужгород, 2011. Вип. 21. С. 120–121.
11. Приватний архів Анни Благітки (м. Львів).
12. [Рецензія]. *Спорт* (Львів). 1936. 30 квіт. (чис. 5). С. 7. Рец. на кн.: Тріль М. Вправи на дручнику. 45 рис. Львів, 1936. 68 с.
13. [Рецензія]. *Спорт* (Львів). 1936. 30 квіт. (чис. 5). С. 7. Рец. на кн.: Благітка Я. 10 годин руханки. 145 рис. Львів, 1936. 78 с.
14. Рудницький Я. За усталення нашої спортової термінології. *Вогні* (Львів). 1934. Лют. (чис. 6). С. 132–133.

15. Рудницький Я. Термінологія зимових спортив. *Новий час* (Львів). 1934. 7 січ. (чис. 6). С. 14.
16. Рудницький Я. Українська спортова термінологія. *Спортовий альманах*. Львів, 1933. С. 17–18.
17. Середяк А. Боберський Іван. *Енциклопедія Львова* / за ред. А. Коцицького, І. Підкови. Львів : Літопис, 2007. Т. 1. С. 247–248.
18. Сова А. Іван Боберський: суспільно-культурна, військово-політична та освітньо-виховна діяльність / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львівський держ. ун-т фізичної культури ім. І. Боберського, Центр незалежних історичних студій. Львів, 2019. 512 с.
19. Сова А., Тимчак Я. Іван Боберський — основоположник української тіловиховної і спортової традиції / Львівський держ. ун-т фізичної культури ім. І. Боберського. Львів : Апріорі, 2017. 229 с.
20. «Сокіл-Батько»: спортивно-руханкове товариство у Львові : альманах 1894–1994 / відп. за вип. і уряд. Анна Благітка. Львів : РВО «Основа», 1996. 267 с.
21. «Сокільська Бібліотека». *Сокільські Вісти* (Львів). 1935. Трав. (чис. 5). С. 4.
22. ІІ Краєвий Сокільський Здвиг у Львові (в днях 30 червня і 1 липня 1934 р.). *Нова зоря* (Львів). 1934. 5 лип. (чис. 49). С. 3–4.
23. Шевченко Н. «Сокіл-Батько» «гніздився» у... потаємному лазі: понад 50 років вівтар Домініканського собору зберігав свою таємницю. *Експрес* (Львів). 1996. 16–24 листоп. С. 11. Несподівані знахідки.

References

1. Bilostotskyi, T., Blahitka, A. (comp). (1996). Pamiati M. Trilia [To the memory of M. Tril]. “*Sokil-Batko*”: *sportyvno-rukhanckove tovarystvo u Lvovi* : almanakh 1894–1994. Lviv : RVO “Osnova”, p. 102. [in Ukr.].
2. Blahitka, Ya. (1936, 2, February; 3, March; 5, May). “Sokoly, Sokoly” : zbirka vpravd lia 7-okh pobratymiv [“Sokoly, Sokoly” : collection of the exercises for seven brothers]. *Sokilski Visty*. Lviv, p. 5 ; pp. 6–7 ; pp. 7–9. [in Ukr.].
3. Haiduchok, S. (1937). *Piv stolittia sokilskykh vydan* [Half of a century of the Sokil editions]. Lviv, 53 p. Vidbytok zi “Sokilskykh Vistei”. [in Ukr.].
4. Zamistsevyi, (1936, 168, July 28). Sokilske sviato v pidlvivskomu seli. [A Sokil’s feast in the village near Lviv]. *Novyi chas*. Lviv, p. 7. [in Ukr.].
5. Zvit referenta z propahandy vydan [The report on the propagation of the editions from the referent], (1935, 4, April). *Sokilski Visti*. Lviv, p. 9. [in Ukr.].
6. Kovpak, V. (2008). *Ukrainska sportyvna periodyka Halychyny 20–30-kh rr. XX st.* [Ukrainian sports press of Galicia of 20–30’s of the XXth century]. NAN Ukrainy, LNNB Ukrainy im. V. Stefanyka. Lviv, 236 p. [in Ukr.].
7. Movna, M. (2013). Blahitka Yaroslav Vasyl. *Ukrainska zhurnalistyka v ime-nakh* : *materialy do entsyklopedychnoho slovnyka*, za red. M. M. Romaniuka. Lviv, 20, pp. 47–48. [in Ukr.].

8. Movna M. (2013). *Slovnyk lvivskoi hovirky pershoi tretyny XX st* [Dictionary of Lviv hovirka of the first third of the XXth century]. Lviv, 160 p. [in Ukr.].
9. Moroz, V. Kozyt'skyi, A. (ed.) (2008). Zharskyi Edvard. *Entsyklopediia Lvova*. Lviv : Litopys, 2, pp. 301–302. [in Ukr.].
10. Muzhychok, V. O. (2011). Tvorche vykorystannia dosvidu orhanizatsii vodnykh vydiv sportu z uchnivskoiu moloddiu Zakhidnoi Ukrainy mizhvoiennoho periodu v suchasnykh zakladakh osvity Ukrainy [Creative using of the experience of organization of the water sports of the pupil's youth of Western Ukraine of interwar period in the modern educational institutions of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Ser.: Pedahohika, sotsialna robota*. Uzhhorod, 21, pp. 120–121. [in Ukr.].
11. Pryvatnyi arkhiv Anny Blahitky [A private archive of Anna Blahitka] (m. Lviv). [in Ukr.].
12. [Retsenziia] [Review]. (1936, 5, April 30). *Sport*. Lviv, p. 7. Rets. na kn.: Tril, M. (1936). *Vpravy na druchnyku* [Review for a book: Tril M. (1936). Exercises on the crossbar]. 45 rys. Lviv, 68 p. [in Ukr.].
13. [Retsenziia] [Review] (1936, 5, April 30). *Sport*. Lviv, p. 7. Rets. na kn.: Blahitka, Ya. (1936). *10 hodyn rukhanky* [Review for a book Blahitka Ya. (1936). 10 hours of the exercises]. 145 rys. Lviv, 78 p. [in Ukr.].
14. Rudnytskyi, Ya. (1934, 6, February). *Za ustalennia nashoi sportovoi terminolohii* [For the establishment of our sport terminology]. *Vohni*. Lviv, pp. 132–133. [in Ukr.].
15. Rudnytskyi, Ya. (1934, 6, January 7). *Terminolohiia zymovykh sportiv* [Terminology of the winter sports]. *Novyi chas*. Lviv, p. 14. [in Ukr.].
16. Rudnytskyi, Ya. (1933). *Ukrainska sportova terminolohiia* [Ukrainian sport terminology]. *Sportovyi almanakh*. Lviv, pp. 17–18. [in Ukr.].
17. Serediak, A., Kozyt'skyi, A. & Pidkova I. (ed.) (2007). Boberskyi Ivan. *Entsyklopediia Lvova*, za red. Kozyt'skoho, y. Lviv : Litopys, 1, pp. 247–248. [in Ukr.].
18. Sova, A. (2019). *Ivan Boberskyi: suspilno-kulturna, viiskovo-politychna ta osvitno-vykhovna diialnist* [Ivan Bobersky: a social and cultural, military and instructional and educational activity]. In-t ukrainoznavstva im. I. Kryp'iakevycha NAN Ukrainy, Lvivskiy derzh. un-t fizychnoi kultury im. I. Boberskoho, Tsent'r nezalezhnykh istorychnykh studii. Lviv, 512 p. [in Ukr.].
19. Sova, A. & Tymchak, Ya. (2017). *Ivan Boberskyi — osnovopolozhnyk ukrainskoi tilovykhovnoi i sportovoi tradytsii* [Ivan Boberskyi — a founder of the Ukrainian educative body tradition]. Lvivskiy derzh. un-t fizychnoi kultury im. I. Boberskoho. Lviv : Apriori, 229 p. [in Ukr.].
20. Blahitka, A. (comp.) (1996). *“Sokil-Batko” : sportyvno-rukhanckove tovarystvo u Lvovi* [“Sokil-Batko” : a sport and exercise community in Lviv]: almanakh 1894–1994. Lviv : RVO “Osnova”, 267 p. [in Ukr.].

21. “Sokilska Biblioteka” [Sokil Library], (1935, 5, May). *Sokilski Visty*, Lviv, p. 4. [in Ukr.].
22. III Kraievyi Sokilskyi Zdvyyh u Lvovi (v dniakh 30 chervnia i 1 lypnia 1934 r.) [Third Sokil activity in Lviv (on 30th of June and 1st of July 1934)], (1934, 49, July 5). *Nova zoria*. Lviv, pp. 3–4. [in Ukr.].
23. Shevchenko, N. (1996, November 16–24). “Sokil-Batko” “hnyzdvyisia” u... potaiemnomu lazi: ponad 50 rokiv vivtar Dominikanskoho soboru zberihav svoiu taiemnytsiu [“Sokil-Batko” was “nesting” in a secret loophole: more than 50 years the altar of the Dominican church was keeping its secret]. *Ekspres*. Lviv, p. 11. Nespodivani znakhidky [in Ukr.].

Marianna Movna, Candidate of Historical Sciences, Scientific Resercher of the Scientific Bibliography Department, Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

The publications of the “Sokil Library” publishing series and her founder Yaroslav Blahitka: the concept of the Ukrainian sports movement of Galicia

The Ukrainian Patriotic Physical and Motor Society “Sokil”, founded in Galicia in 1894, set itself the goal of cultivating physical culture to instill in the Ukrainian people a sense of unity, strength and honor, endurance, agility, intelligence, energy, understanding of teamwork, self-discipline. Since its foundation, the company has been active in publishing. In the 1930s, “Sokil-Bat’ko’s” publishing activities were concentrated primarily in two book series: the “Sokil News Library” and the “Sokil Library”.

Our task in the proposed article is to highlight the concept of the Ukrainian sports movement in Galicia in the editions of the series “Sokil Library” (1935–1939) and to promote the name of its founder Yaroslav Blahitka. Due to the lack of qualified instructors and textbooks, the sports life of clubs and falcon nests could not develop in full. Therefore, the chairman of the society Y. Blahitka was the founder of the series “Sokil Library”, which published books on sports, engines and manuals for work in the society. In total, the 21st was published. Among them are books by I. Bobersky, S. Haiduchok, Y. Blahitka, E. Zhar-sky, O. Valchyk, A. Prodan, V. Tykholiz, M. Tril’ and A. Favyt’sky. The books of the series contributed to the intensification of the Ukrainian sports movement and healthy lifestyle, promoted Ukrainian sports and its individual disciplines among a wide range of young people, practically taught the physical side of exercises and sports competitions, disseminated new methods of physical culture, established Ukrainian sports terminology, were an important factor in patriotic education.

Keywords: sports movement, “Sokil-Bat’ko”, publishing series, Galicia, Yaroslav Blahitka.